

SKOLETJENESTEN
PEDERSTRUP
MØDESTED

skoletjenesten
PEDERSTRUP

ÅRSRAPPORT 2017

**BALLERUP
KOMMUNE**

Indhold

1. Skoletjenesten Pederstrup
2. Samarbejder og Åben Skole
3. Pederstrup
4. Nye undervisningstilbud
5. 2017 i tal

Sara Kvist,
historieformidler

Camilla Lindberg,
naturvejleder

Janus Clausen,
historieformidler
& koordinator

Lisa Tornberg
Pædagog og
naturfaglig
formidler

Christian Landvad,
(stud.) naturfaglig
formidler

Samt Lotte Aabye, leder af SP og afsnitsleder i C-SIK

1. SKOLETJENESTEN PEDERSTRUP

Skoletjenesten Pederstrup formidler Ballerup Kommunes natur, miljø og kulturhistorie gennem levende, nysgerrige og involverende læringsforløb til kommunens folkeskoler og dagtilbud.

I denne årsrapport samler vi op på 2017. Et år der bød på en markant stigning i antallet afviklede og bookede forløb til folkeskolerne, et nyt initiativ til naturformidling til dagtilbuddene og etablering på Ryttergården.

Det er ønsket at give læseren et billede af Skoletjenesten Pederstrups (SP) arbejdsområde og bidrag til, at alle børn og unge i Ballerup Kommune bliver fortrolige med deres hjemstavn natur, miljøer, historie og udvikling.

2017 i tal

I 2017 tilbød vi folkeskolerne i Ballerup Kommune 28 forskellige gratis læringstilbud - på alle klassetrin og indenfor 10 forskellige fag.

I alt blev der afviklet 211 forløb med over 4.400 elever og 450 lærere som deltagere.

Til dagtilbuddene tilbød vi 7 forskellige læringsforløb til børn i alderen 3-6 år. Små 400 børn og 35 voksne deltog i naturformidlingen.

Skoletjenesten Pederstrup består af 3 fastansatte formidlere (1 naturvejleder og 2 historikere), 1 projektansat pædagog til naturformidling og 1 universitetsstuderende.

Fagligheder

Sammensætningen af natur- og kulturfaglige baggrunde udtrykker et ønske om at ville favne folkeskolens fagområder i bredeste forstand, men også bidrage til perspektiver på det enkelte fags tematikker. Tværfaglighed er således en vigtig del af SP, der til stadighed kommer til udtryk gennem nye læringsforløb.

Vi tror på, at inspiration, nysgerrighed og glæden ved viden er noget af det vigtigste, vi kan give elever og lærere med hjem. Det gør vi med vores respektive fagligheder og i de unikke læringsmiljøer, som Pederstrup og resten af Ballerup Kommune udgør.

2. SAMARBEJDER OG ÅBEN SKOLE

Året 2017 har på mange måder stået i den Åbne Skole og samarbejdets tegn. Udvikling og afvikling af læringstilbud til *Skammerfestivalen* i samarbejde med Teatergruppen KLIMA og Ballerup Bibliotekerne fyldte meget, ligesom projektet "*Vild Mad*" og samarbejdet med kirkerne omkring markeringen af 500-året for *reformationen*, har sat sit præg.

Gennem hele året har SP søgt at gøre sig gældende overfor lærere, elever, pædagoger, ledere, politikere og partnere i sammenhænge, der styrker SP som et relevant og attraktivt læringstilbud til kommunens dagtilbud og folkeskoler. SP har således været på skoleforum, pædagogiske ledermøder for både skoler og dagtilbud, lærermøder, lagt hus til opkvalificeringskursus og fagteams arbejdsdage, samt mødtes med enkelte skoler, plc'ere og pædagogiske ledere.

Skammerfestival

Hele året har Skammerfestivalen sat sit præg på hverdagen. SP indgik i arbejdsgruppen omkring festivalens tilrettelæggelse og udvikling - et arbejde, der i høj grad har været med til at styrke samarbejdet på tværs af en-

heder og organisationer.

Læringsforløbet *Middelaldermysteriet* med skuespillere fra Teatergruppen KLIMA og kollegaer fra Ballerup Bibliotekerne var elevernes første møde med festivalen. I alt 17 forløb blev afviklet over tre dage i Måløv og Skovlunde, en logistisk udfordring, der lykkedes.

Sensommeren handlede om PR ift. festivalens øvrige aktiviteter og med *dragejagten* i efterårsferien lukkede SP i samarbejde med Ballerup Museum Skammerfestivalen.

Workshops

I efteråret afholdt SP to workshops med lærere fra Måløvhøj Skole og Balltorpskolen om udvikling af nye læringstilbud i fagene historie og natur/teknologi til mellemtrinnet. Inspireret af Kolding Stadsarkivs arbejde med samskabelse i den Åbne Skole, blev lærerne inviteret til at fortælle om, hvad de oplever som sjovt, vigtigt og svært i forhold til undervisning i deres fag. I foråret 2018 tester lærerne med deres klasser de to nye læringsforløb om hhv. istiden og kronologi gennem dragthistorie. Forløbene skal evalueres inden de udbydes til resten af skolerne.

Åben Skole

SP er en fast del af kommunens arbejdsgruppe omkring Åben Skole. Her har fokus været på at udbrede kendskabet blandt lærere og pædagoger til mulighederne for at involvere lokalmiljøet - i form af foreninger, kulturinstitutioner og virksomheder - i undervisningen. Etableringen af portalen www.skolenivirkeligheden.dk/ballerup er en del af det arbejde.

SP prioriterer at deltage i arbejdsgruppen for at hjælpe til med at gøre konkrete initiativer og projekter til virkelighed samt for i det hele taget at bidrage til kommunens indsats ift. den varierede skoledag.

Film på SIV

I juni deltog to klasser fra Måløvhøj Skole afd. Måløv i et særligt tilrettelagt forløb, der blev filmet til SIV. På 1 minut giver filmen et indtryk af, hvad SP tilbyder og, hvordan eleverne arbejder i forbindelse med læringsforløb i Pederstrup. Filmen kan ses på SIVs hjemmeside og YouTube.

Kirke Skoletjeneste 2018

I forlængelse af samarbejdet omkring reformationsjubilæet og deltagelsen i Åben Skole-arbejdsgruppen, har SP været med som sparringspartner på

etableringen af en lokal folkekirkelig skoletjeneste i Ballerup-Furesø Provsti.

Kirke-skoletjenesten etableres i 2018 med SPs leder Lotte Aabye i repræsentantskabet. Der arbejdes på at etablere et kontorfællesskab med den kommende kirke-skole-formidler i Pederstrup. Det er håbet, at et fagligt fællesskab vil give en god synergi og forhåbentligt flere læringstilbud i samarbejde med folkekirken.

Kulturtjenesten

Skoletjenesten har i 2017 deltaget i relevante møder i Kulturtjenesten. Der har ikke været afviklet særlige tilbud i det regi. Det er ønsket fortsat at være en aktiv del af initiativet, som skal samle alle kulturinstitutioner, skoler og dagtilbud for at etablere nye samarbejder og tilbud på tværs.

Studietur

I oktober deltog SPs tre fastansatte medarbejdere i den nationale udeskolekonference i Aarhus. Turen blev udvidet med et studiebesøg på Moesgaard Museum, hvor naturvejleder Katrine Moestrup introducerede deres principper og praksis i arbejdet med skoler og dagtilbud.

3. PEDERSTRUP

Ryttergården

Fra 1. januar 2017 har SP haft adgang til at anvende stuen på Ryttergården til undervisning. Gennem godt samarbejde med foreningerne på gården har det været muligt at gøre lokalerne anvendelige til undervisningsbrug. Især i efteråret har stuen været i brug.

Adgangen til Ryttergården har gjort, at SP har haft en øget kapacitet i forhold til hvor mange forløb, der kan afvikles. Den øgede kapacitet har medført flere afviklede forløb, der samtidig har betydet behov for yderligere opbevaringsplads. Den opgave er stadig present ved årets udgang.

Årets gang

Med 156 afviklede forløb i Pederstrup har SP sat sit præg på landsbyen. Udover de almindelige læringsforløb har *hønsebingoet* ved årets Høstmarked og *dragejagten* i efterårsferien bidraget til det liv, forskellige aktører skaber i Pederstrup.

I november besøgte Skovlunde Skole afd. Syds tre 1. klasser Pederstrup. Årgangsteamet ønskede at skabe en følelse af landsbyfællesskab blandt

eleverne, hvilket passede rigtig fint til et besøg i Pederstrup. Eleverne tog del i fælles opgaver som 'brandslukning', filtning og bystævne. Med god hjælp fra Ballerup Folkedanserforening fik alle eleverne også prøvet kræfter med festdans inden, der var fælles suppekøkken i bålhuset.

Jagtgården og samarbejdet i Pederstrup

Samarbejdet med Ballerup Museum og Grantoftegård blev cementeret ved årets udgang, da det aftaltes i efteråret 2019 at sætte fokus på den kongelige jagtgård, som Frederik II og Christian IV havde i renæssancens Ballerup.

En hurtig ansøgning til Undervisningsministeriets "Pulje til styrkelse af maddannelse i folkeskolen" resulterede i tilsagn om 190.000 kr. til skoleforløb for 0.-6. klasse. Forløb, der tager udgangspunkt i fødevarerproduktion i renæssancen og i dag. Her smelter de tre aktørers kerneområder sammen, når det historiske og økologiske Pederstrup bliver rammen for en række helt særlige læringsforløb for folkeskolerne i Ballerup Kommune.

4. NYE UNDERVISNINGSTILBUD

En række nye tilbud er udbudt til Ballerups skoler og institutioner i løbet af 2017. Nogle af disse blev kun udbudt i en begrænset periode, som en del af et større projekt, imens andre også udbydes fremadrettet, som en del af SP's almindelige tilbud til skolerne.

INDSKOLINGEN

Hønsfødder og påskeæg

Et nyt tværfagligt forløb rettet mod natur/teknologi og historie. Gennem forløbet præsenteres eleverne for hønen som biologisk art, og kulturhistorisk som en del af livet på landet gennem mange hundrede år. Forløbet udbydes op til påske og handler bl.a. om, hvorfor vi forbinder æg med påske. Som en del af forløbet møder eleverne SP's høns.

Pilgrimsvandring

Eleverne går i dette forløb i middelalderens pilgrimmes fodspor og bliver klogere på, hvorfor det var vigtigt at tage på pilgrimsfærd, og hvorfor Ballerup Kommunes byvåben viser både én kilde og to muslingskaller.

Smag på julen

Traditionen tro udbyder SP hvert år et nyt juleforløb til indskoling, dette år under overskriften "Smag på julen". Forløbet handlede om de smage og den mad, vi i Danmark traditionelt forbinder med julen, og hvor den stammer fra. Forløbet havde fokus på sanseoplevelsen ved at dufte, smage og se de krydderier og råvarer, som julemaden laves af.

MELLEMTRIN

Biernes verden – Bier i Pederstrup

I foråret 2017 etablerede SP et bistade i haven bag ved Ryttergården, og i den forbindelse blev et nyt læringstilbud til mellemtrinnet udviklet.

I forløbet "Biernes verden" kommer eleverne helt tæt på bierne, når de iført bidragter er med til at åbne stadet og se på arbejderbier, larver, honning og finde bidronningen.

Vild mad

I løbet af 2016 deltog SPs naturvejleder i et opkvalificeringsforløb under titlen *Vild Mad*, som handler om at finde og bruge det spiselige i naturen. Bag projektet står organisationen MAD og Naturvejlederforeningen, med støtte fra Nordea Fonden. Forløbet mundede i 2017 ud i et undervisnings tilbud til mellemtrinnet, hvor eleverne sanker vilde råvarer i området omkring Pederstrup, smager på dem og tilbereder mad af dem i det fri. Desuden blev et kursus for lærere og pædagoger samt et offentligt arrangement med samme tema gennemført. Projektet fortsætter som minimum gennem 2018.

UNICEF-by 2017 – School-in-a-box

I forbindelse med Unicef-året tilbød SP elever på mellemtrinnet at prøve kræfter med den "School-in-a-box", som Unicef anvender til undervisning i bl.a. flygtningelejre og katastrofeområder. Derudover arbejdede de med FN's børnerettighedskonvention, hvor alle elever rejste sig op og mindede deres klassekammerater om børns rettigheder verden over.

Skammerfestival

– Middelaldermysteriet

I forbindelse med Skammerfestivalen i Ballerup, udviklede og gennemførte SP i samarbejde med skuespillere fra Teatergruppen KLIMA og kollegaer fra Ballerup Bibliotekerne forløbet Middelaldermysteriet. Forløbet havde form af et rollespil og foregik omkring gadekæret i hhv. Måløv og Skovlunde.

UDSKOLING

Reformationen

I anledning af 500-året for Reformationen, udviklede og gennemførte SP i samarbejde med kirkerne i Måløv og Ballerup samt en lærer fra Skovejen Øst et forløb for 6.-8. kl. Under forløbet, som foregik i kirkerne, oplevede eleverne, hvordan en gudstjeneste foregik hhv. før og lige efter Reformationen samt i dag. Undervejs blev de med kostumer og rekvisitter tildelt roller og opdelt efter køn og status. Forløbet blev afsluttet med diskussion og evaluering af det oplevede.

Evolution

I dette læringsforløb introduceres eleverne gennem øvelser og lege, samt mødet med nutidens dinosaur (en høne) til evolution og de mekanismer den fungerer gennem, bl.a. naturlig selektion, variation og arvelighed.

Revolution og kulturfagsprøven

Gennem forskellige aktiviteter forberedes eleverne i dette læringsforløb på afgangsprøverne i historie og samfundsfag. Med særligt fokus på pro-

blemstillinger, kildearbejde og hvad der forventes til eksamen, arbejder eleverne med den russiske revolution og dens forbindelse til Ballerup.

DAGTILBUD

Naturformidling i lokalområdet

I foråret 2017 startede SP et nyt projekt omkring naturformidling til dagtilbuddene i Ballerup Kommune. Målene var bl.a. at give børn positive naturoplevelser, kendskab og medejerskab til deres lokalområde samt inspirere institutionerne til at bruge naturen i nærområdet mere.

Pædagog Lisa Tornberg blev ansat 12 timer/uge fra maj til november til at udvikle og gennemføre de nye formidlingstilbud. Målgruppen var børn i 3-6 års alderen, og formidlingen foregik i institutionernes nærområde. Til dette formål blev en el-ladcykel anskaffet og pakket med udstyr til naturformidling. En nærmere beskrivelse af tilbuddet samt evaluering af projektet kan læses senere i denne rapport. SP har fået mulighed for at fortsætte og videreudvikle projektet i 2018.

5. 2017 I TAL

Folkeskoler

I 2017 blev der booket i alt 264 læringsforløb til skolerne. Heraf blev 211 gennemført som planlagt med over 4.400 elever og 450 lærere som deltagere. Det er en tydelig stigning i forhold til 2016, hvor 144 forløb gennemførtes med 2750 børn og ca. 300 lærer.

Alle kommunens skoler har deltaget i læringsforløb med en spredning fra 1 til 37 gennemførte forløb.

Af de afviklede tilbud var:

- 40 tværfaglige,
- 83 naturfaglige og
- 88 kulturfaglige.

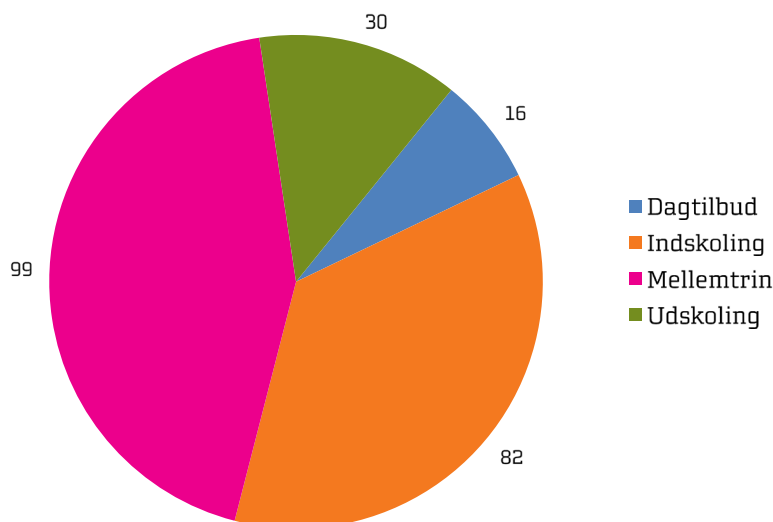
De 56 bookede, men ikke gennemførte forløb fordeler sig på udeblivelser, aflysninger pga. sygdom, samt aflysninger foretaget med kort varsel med forskellige begrundelser. Af de 56 aflysninger står Skoletjenesten for de 10, hvoraf nogle er gennemført på et andet tidspunkt.

Dagtilbud

16 læringsforløb til dagtilbuddene blev booket og gennemført.

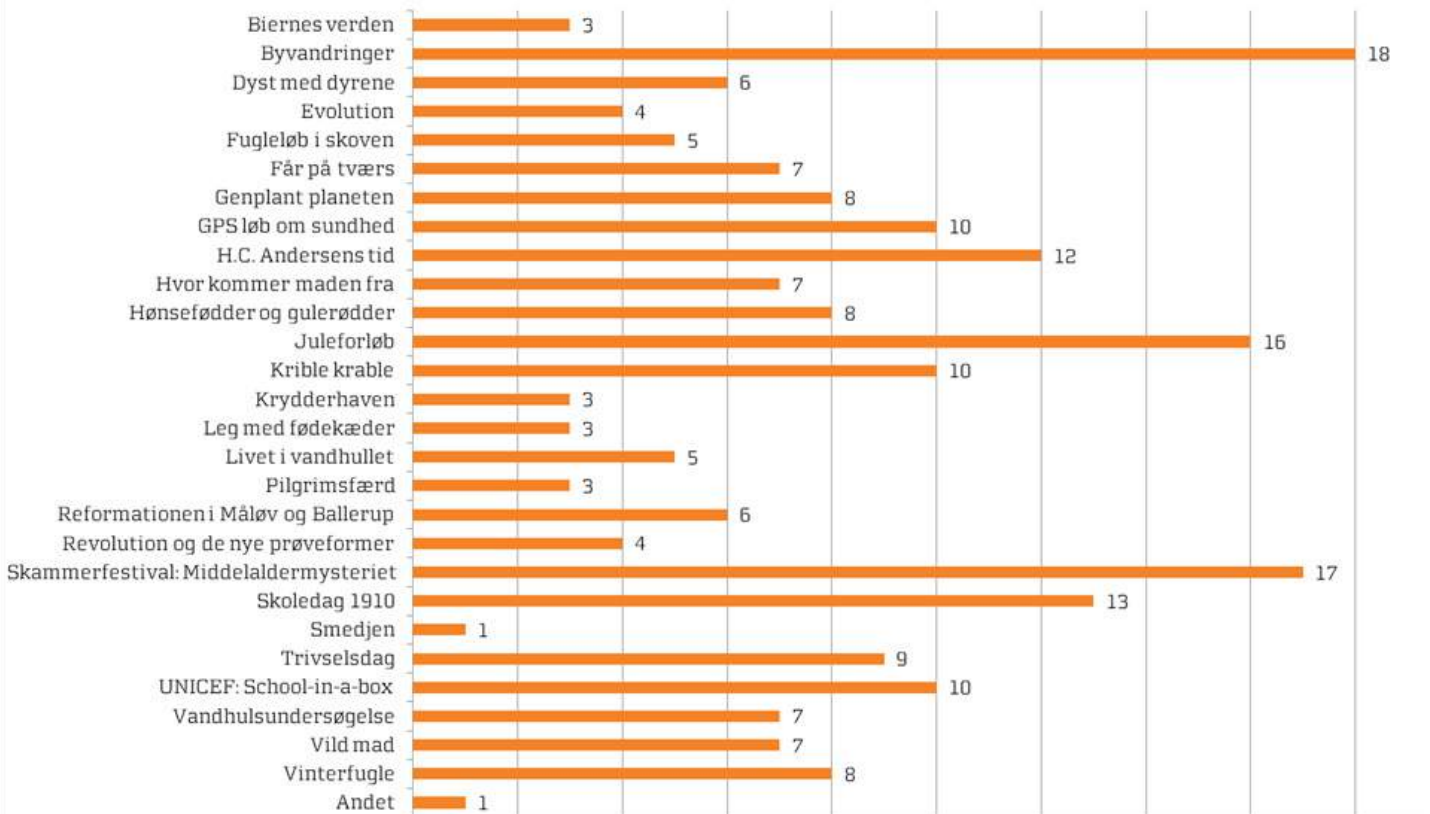
Over 25 dage deltog **395 børn og ca. 35 voksne** fra 4 distrikter.

Antal afviklede forløb i 2017
fordelt på klassetrin

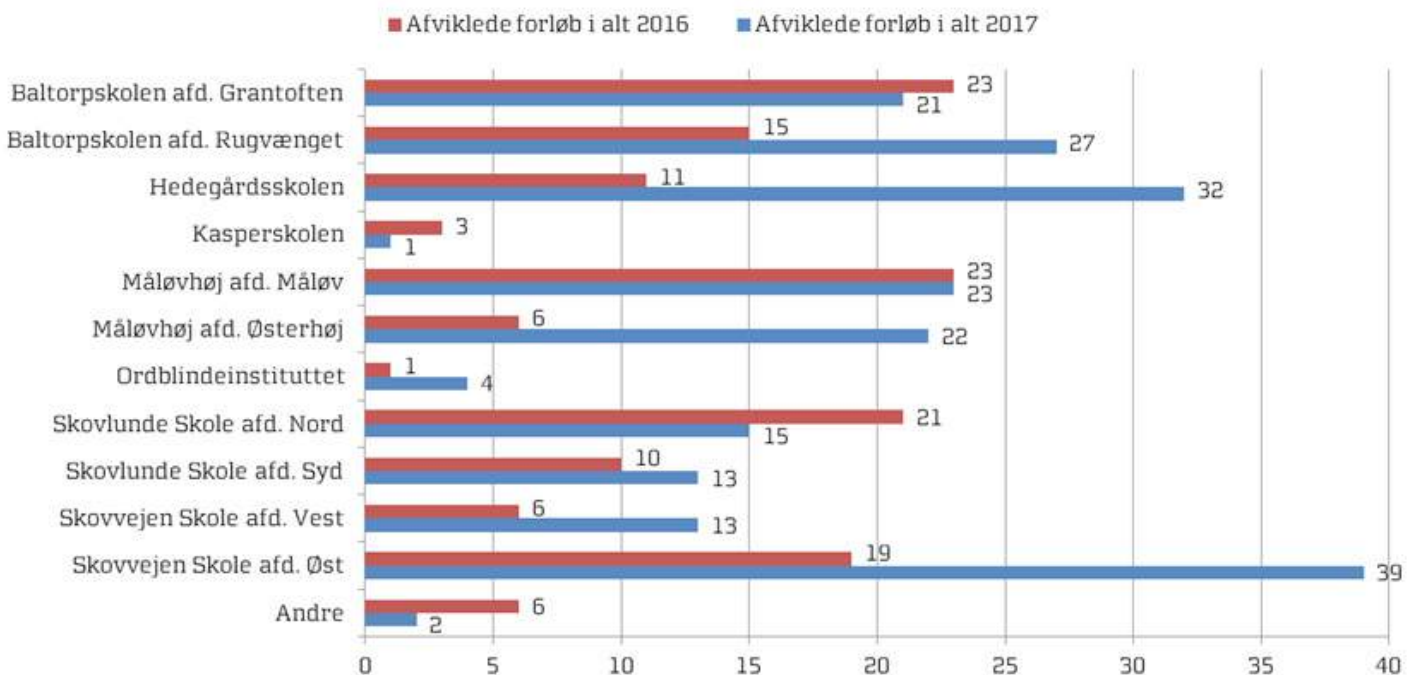

Hvad bookede skolerne i 2017?

Antal afviklede forløb fordelt på tilbud

Hvilke skoler besøgte Skoletjenesten Pederstrup i 2016 & 2017

**BALLERUP
KOMMUNE**

7. Fik vi opnået vores mål?

Ud fra ovenstående børne- og pædagog-uddaløelser, samt vores egne observatio-ner, vurderer vi, at vi skabte mulighed for flere positive naturoplevelser, samt at deltagerne fik et større kendskab til naturen i børnenes nærmiljø.

Vi hørte i tilbagemeldingerne, at pædagogerne selv havde fået ny naturfaglig viden, samt var blevet inspireret til at bruge nye pædagogiske naturformidlingsmetoder efter at have deltaget i et tilbud. Flere efterspurgte kurser for pædagogisk personale om formidlingsmetoder. Vi hørte, at de i fremtiden så det som en mulighed at komme mere ud i deres lokalområde eller i skoven.

I alle tilbud blev der lagt vægt på at ind- drage så mange af læreplanens kompetenceområder som muligt. I praksis var det svært at nå de direkte kreative som f.eks. at børnene selv udtrykker deres naturforståelse i en kreativ udformning. Dette blev til idéudveksling med pædagogerne om at lade børnene ud- trykke sig kreativt evaluerende hjem- me i dagtilbuddet.

Vi kan blive bedre til at inddrage bereddygtighed i tilbuddene. Vi har under de enkelte tilbud været omkring hvilken betydning, vi mennesker har i vores færden i naturen, f.eks. i forhold til affald, støj og behandling af planter og dyr. Ved at tilbyde affalds- og bæredygtighedsforløb tidligere på året i forbindelse med Store Affaldsday vil flere dagtilbud måske arbejde med emnet.

Afsluttende skal det understreges, at vi oplever projektet som en succes. Overvejende positiv respons kombineret med ønsket fra dagtilbuddene om, at fortsætte i 2018 er udgangspunktet for de anbefalinger, som er præsenteret først i denne evaluering. Anbefalingerne lægger vægt på at udvide tilbuddet til flere dagtilbud og aldersgrupper, styrke kontakten til personalet og at nærmiljøet fortsat skal være i fokus med det mål, at styrke børn og persona- les færden i naturen.

børnene oplevede genkendelsen og var med til at fremme de mere forsigtige børns mulighed for deltagelse.

Da vi i alle forløbene opholder os ude i til tider vådt og mudret terræn, er der brug for en mere tydelig beskrivelse af forventninger til personalets deltagelse.

Det tager tid at undersøge lokalområde for planter, dyr mm. og at rydde op efter et forløb, hvilket er perspektiver, som skal tænkes ind i planlægning og bookning af tid.

I fremtiden kunne et udbygget tilbud med at klatre med reb i træer med godkendt instruktøruddannelse være relevant, idet dette ville muliggøre klatreleg i flere lokalområder. Det må også overvejes i samspil med distriktslederne, om der er brug for naturforløb med specielt fokus på sprogvækst.

Vi har i dette år fokuseret på 3-6 års delen af Ballerup kommunes dagtilbud. Pædagoger har efterspurgt tilbud til 0-3-årige også.

Transport

Cyklen har været en god måde at komme rundt i distriktet med en større mængde grej. Den har dog haft lidt svært ved at klare turen med fuld opakning med den motorstørelse den har, og så løber den hurtigt for strøm. Marketingssmæssigt har den virket efter hensigten og givet opmærksomhed og vækket nysgerrighed hos borgere og børn.

6. Evaluering Kommunikation af tilbuddet

Vores erfaringer viser, at flere pædagoger gerne vil naturformidling, men de bliver af og til bremset af strukturer i børnehuse, sygdom mm. For at de vil bruge tilbuddet skal det være nemt, tæt på og relevant ift. børnegruppen.

Det var sent for dagtilbuddene at modtage tilbud i maj, da årshjulene starter i januar. Ved at have tilbud klar i januar tænker vi, at der er flere dagtilbud der vil være interesserede i et naturformidlingsforløb.

Vi skal være bedre til at tilpasse indhold præcis til hver enkelt gruppe ved at spørge mere ind til gruppesammensætningen under korrespondancen med dagtilbuddene.

En del pædagoger havde ikke set den tilsendte information, da den var sendt til lederne. Derfor var de ikke forberedt i forhold til f.eks. påklædning eller fokusord. Direkte kontakt til det deltagende personale er en nødvendighed for at sikre de bedste forudsætninger for udbytte.

Forløbene

Indholdet med vekslen mellem naturformidling og lege fungerede generelt fint i alle forløb. Børn og voksne fik nye naturoplevelser med sig og nye metoder i deres tilgang til naturen. Børnene levede sig hurtigt ind i dyrenes levevis, viste undren og nysgerrighed på emnet. Der var fin tilslutning til især Krible Krable og Spis Naturen, der begge varede to dage med en selv-studie dag i mellem. At det løb over to dage betød, at

med at gøre det helt enkelt, så de nemt forstår det. Vi kan høre at børnene har taget det fra i mandags til sig."

"Vi har selv lært noget nyt og vi vil gerne bruge tilbuddet igen"

Hvad tænker I om koncept og struktur på forløbene?

"Det er super godt at vi ikke skal stå for noget selv. Vi kommer bare her og så har du det hele klar. Vi kan nå mere og vi kan koncentrere os om børnene, fordi du tager teten og har planlagt det;"

Er der noget I selv har fået med jer?

En del personale har udtalt, at de har fået ny viden eller, at den anvendte indgangsvinkel til emnet var ny for dem. Metoderne nævnte flere som noget de ville bruge igen.

"Vi er blevet beriget og inspireret til egen praksis. Den nye viden er for os pædagoger meget brugbar og vil uden tvivl blive noget vi vil gentage i vores egen institution."

"Jeg har virkelig lært meget om formidling af natur til børn. Den der måde

”Vi kunne mærke, at Lisa har styr på det, hun formidler og på processen, så vi kunne nå meget på kort tid”.

”Det var indholdsrigt og lige til vores aldersgruppe. Spændende med Krible-krible dyr og legene var gode dertil”.

Hvad tænker I kan gøres bedre/anderledes?

”Krible Krible i vand [bør være] med meget små grupper, f.eks. 8 børn og 2 voksne, og ikke 23 børn på én gang, da vi har mange børn med særlige behov”.

”Vi ville gerne have legene på skrift, så vi kan huske dem hjemme i børnehaven”

”Niveauet var lidt højt til vores gruppe af sprogligt udfordrede børn. Kan der evt. laves noget tilpasset specielt til sprogrupper?”

Der var efterspørgsel efter mere tid på dagen. Personalet vidste godt, at de selv var presset i tid ift., at al personale skal være mødt ind og være hjemme igen til pauser.

Personale

Det pædagogiske personale ville gerne byde ind med deres oplevelser af tilbuddene. De fleste tilbagemeldinger var mundtlige over f.eks. frokosten. Naturformidleren havde udarbejdet spørgsmål til evaluering og modtog efterfølgende skriftlige tilbagemeldinger pr. mail fra et par børnehuse. Herunder er en opsummering af udtalelserne:

Hvad tænker I, at børnene får med sig? ”Spændende først at finde spiselige ting og efterfølgende smage på den tilberedte mad. Børnene fik mange forskellige smagsoplevelser og overskred egne grænser. Mange sansoplevelser ved både at røre og smage på naturen.”

”De har fået helt nye ord, som de kan koble på en oplevelse som f.eks. at rappele ned ad en skrænt”

”De har taget nye ord til sig og har fået vækket en interesse for smådyr”

Hvordan var indholdet i tilbuddet ift. Jeres gruppes behov?

”Det var spændende og gode oplevelser. Godt med lege, der handlede om dyrene til indlevelse. Godt med Slackline. Ville gerne have mere tid og gerne flere dage med naturformidler”

5. Respons fra børn og personale

Ved hvert forløb samlede vi udtalelser fra børn og personale om deres oplevelser af forløbene med henblik på en samlet evaluering. Disse udtalelser og egne observationer udgør grundlaget for anbefalingerne til det videre arbejde.

Børn

Børnernes udsagn var generelt positive, og her skal fremhæves de eksempler som sætter fokus på det faglige, pædagogiske og læringsmæssige aspekt af arbejdet.

Børnene gik dertra med glade smil og en del børn har spurgt "Kommer du også i morgen?" En pige på 4 sagde: "*Jeg elsker din snegl, så kommer du igen i morgen?*"

Ved 2-dages forløbene blev naturfor-midleren på andendagen f.eks. mødt med "NaturLISA" og "*Ved du hvad jeg så i går? En citronssommerfugl!*"

Desuden oplevede vi, at børn kom med udsagn på andendagen, som viste de havde brugt deres nye viden f.eks. på legepladsen eller hjemme: "*NaturLISA, jeg fandt et tusindben på legepladsen!*"

Vi oplevede også at børn der havde været forsigtige ved krible-krable akti-viteterne første dag fik mere mod til at komme i nærheden af dyrene på anden dagen: "Se, jeg har fundet den her, jeg tog den i min hånd!"

"*Jeg vil altid være ude!*", sagde en dreng efter at have været på forløbet i to dage. Personalet fortalte, at han ellers normalt helst var indendøre i børnehaven.

Udtalelser som "*Det er dejligt at plukke alle tingene og smage på det, og jeg drak meget saft!*", "Det var sjovt at være med til at røre rundt med ske i maden" og "Jeg vil godt lave bål, NaturLISA" viser, at børnene var optaget af deres egen deltagelse i tilbuddet og gerne vil inddrages.

Naturformidleren oplevede en fin opmærksomhed om emnerne i alle forløb. Dette fremgik bl.a. ved, at børnene var nysgerrige, spurgte ind til emnet og fulgte hurtigt op med egne historier og egne naturfund. F.eks. "*Se LISA jeg har fundet den her fjer, er det en skade?*" eller "Jeg vil være en edderkop" når der blev leget krible-krable leg.

Børnene smagte på nogle af de ord der blev anvendt, som f.eks.: "*Så rappedler jeg lige igen!*", "Se jeg har fundet en skolopender", "Er den her et insekt?" og "*Melormene smagte godt!*"

Ved fugletilbuddet var der en del børn, der var mere optaget af hinanden og af hvordan de skulle spise. Måske lærings-niveauet var for højt. En gruppe valgte at give deres børn en formiddagsmad, og det hjalp med børnenes fokus.

Bookning af forløb

Kommunikationen mellem dagtilbud og SP foregik pr. mail og telefon for at skabe en direkte forbindelse til de pædagoger, der skulle deltage i forløbene. Der var åben tilmelding, hvor børnehussene tilmeldte sig efter behov og lyst. For at alle dagtilbud havde mulighed for at deltage, tilbød vi et forløb pr. dagtilbud fra maj måned. Fra september åbnede vi op for genbookninger fra børnehuse, der havde deltaget i projektet.

1 og 2-dages forløb

SP udbød forløb af både 1 og 2 dages varighed. Med 2-dages forløbene var fokus på at skabe tryghed om det fremmede i naturen, da børn har brug for genkendelser for bedre læring. Børnenes følelsesmæssige oplevelser med naturen skaber desuden fundamentet for en senere abstrakt holdning til natur, miljø og bæredygtighed. For at skabe tryghed omkring naturen og dens smådyr valgte vi at lave "Kriblekrable" og "Spis naturen" som 2-dages tilbud.

Leg og læring

De fleste tilbud havde legende elementer integreret, da børn efter vores overbevisning lærer bedre gennem leg. Samtidig tilføjede legene en sjov, afslappet men også spændende og udfordrende dimension til forløbene.

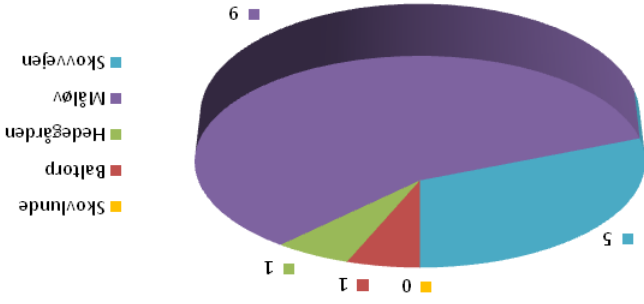
4. Projektet i tal

I alt deltog 395 børn og 51 voksne i 16 forløb fordelt over 25 dage fra maj til november.

Et distrikt havde ingen forløb, måske fordi, at de selv har en naturhytte de ofte bruger, mens to andre distrikter hver havde et forløb. Således stod to distrikter for 14 af de i alt 16 afviklede læringsforløb. Disse to distrikter ligger i et lokalmiljø tæt på skov og naturparke, og pædagogerne fortalte, at dagtilbuddene har fastslået skov/natur uger hvor de i år valgte at bruge SPS tilbud.

Fordeling af forløb i distrikterne

3. Projektets form og indhold

Det er idrætspædagog og naturfor- midler Lisa Tornberg, der står for læringstilbuddene, midlertidigt ansat 12 timer om ugen i SP.

Projektet startede i foråret 2017 med deltagelse på først et distriktsleder- møde og siden et pædagogisk ledermøde for at fortælle om tankerne bag projek- tet, samt at indsamle idéer på baggrund af ledernes ønsker og behov. Respon- sionen var positiv og lagde bl.a. vægt på, at tilbuddene blev let tilgængelige, at der var fokus på læreplaner og, at enkelte tilbud var tilpasset den pågæl- dende børnegruppe.

SP lavede en flyer med årets læringstil- bud, som alle pædagoger fik tilsendt til deres egen børneintranetmappe. Der blev udviklet 7 forskellige lærings- tilbud til børn i alderen 3-6 år:

- Krible Krible
- Spis naturen
- Affald
- Fald ned i naturen
- Fugle
- Klatreleg
- Dyresporssafari

Tilbuddene blev udbudt fra midt maj til midt november og fulgte dermed årets gang i naturen, dækkende en bred til- gang til naturformidling.

Formidling i nærområdet

De enkelte tilbud blev tilrettelagt sådan, at der kunne cykles ud til insti- tutionernes nærmiljø og laves natur- formidling tæt på institutionen og børnes dagligdag. Den lokale natur- formidling bidrog til, at børnene senere kunne inddrage forældrene i oplevel- ser i nærmiljøet, samt til at inspirere

det pædagogiske personale til at bruge nærområdets natur mere i det daglige arbejde.

De pædagogiske læreplaner

Alle forløb forholdt sig til læreplanen ved at integrere så mange læreplans- temaer som muligt i et fælles emne. Dette tydeliggjordes i et dokument til dagtilbuddene, sammen med en emnebeskrivelse og gode råd til fokus- ord mm. Ligeledes blev tilbuddene forsynet planlagt sådan, at de alle inde- holdt de udvalgte fokusord, læren om biotoper og artsgenkendelse. Didaktisk fik læringsforløbene et fastlagt mål, men skulle også følge børnenes spor og deres naturfokus i net.

Som eksempel lå der pludselig en død mus under forløbet "Fald ned i natur- en". Børnene stoppede op og var meget optaget af den. Musen blev undersøgt og børnene kom med bud på hvorfor den var død. På den måde understøt- tedes børnenes naturlige nysgerrighed om naturen, selvom det ikke var forlø- bets tema.

Tilpasset målgruppen

Alle forløb blev tilpasset zonen for nærmeste udvikling for den pågæld- ende børnegruppe, og fokus var på at skabe en positiv legende læringssop- levelse. F.eks. tilpassedes turens læng- de og klatreaktiviteters sværheds- grad efter børnenes alder i forløbet "Klatreleg" sådan, at også de 3 årige fik en tur tilpasset deres motoriske og kognitive niveau. Her var den forudgå- ende kommunikation med institutio- nen afgørende for at kunne skrædder- sy forløbet til netop den børnegruppe.

2. Mål for projektet

Projektets mål blev ved begyndelsen formuleret, som ønsket om:

- at skabe **naturerkendelse** og positive naturoplevelser hos 0-6-årige børn i Ballerup Kommune.
- at alle børn, der deltager i projektet udvider deres **naturforståelse**.
- at skabe naturformidlingsforløb i institutionernes **nærmiljø**, så børn oplever deres eget nærmiljø som værende spændende og levende og værd at passe på. Børnene skal opleve **medejerskab af naturen**, så de efterfølgende får lyst til at "invitere" familien med ud i nærområdet til nye oplevelser sammen.
- at lave **naturformidling, der inspirerer** daginstitutionernes personale samt sætter alle lærerplaner i forbindelse til Børne- og Socialministeriets Mastergruppes tanker om den nye styrkede læreplan 2017. Konkret vil den enkelte institution modtage skriftlig information om teoretiske og didaktiske overvejelser vedrørende det konkrete forløbs emne.
- at tænke **bæredygtighed** og **miljøpleje** ind i formidlingen, så de deltagende børn og pædagoger får mulighed for at arbejde videre med emnet i egen institution.

Naturformidling til dagtilbud 2017

Fra maj til november 2017 har SF udbudt og afviklet naturfaglige læringsforløb til børnehaverne i Ballerup Kommune. Denne rapport evaluerer arbejdet på baggrund af de afviklede læringsforløb.

RAPPORTEN BESTÅR AF

1. Anbefalinger på baggrund af rapporten.

2. Mål for projektet

3. Projektets form og indhold

4. Projektet i tal.

5. Respons fra børn og personale.

6. Evaluering

7. Næde vi målet? Baggrund for anbefalinger

1. Anbefalinger

På baggrund af rapporten anbefales det:

- at ordningen gøres permanent for at styrke det langsigtede arbejde med natur i relation til læreplanstemaer.
- at initiativet udvides med læringsforløb til 0-2-årige.

- at initiativet fortsætter i sin nuværende struktur og med samme koncept.

- at læringsforløb udbydes fra januar af hensyn til dagtilbuddenes planlægning.
- at anvendelsen af el-cyklen som transportmiddel og samlingspunkt

- fortsættes, men at der investeres i yderligere batteritid og motorkraft.
- at der næste år er læringsforløb om smådyr og spiselige planter.
- at der arbejdes hen imod en model der sikrer, at alle distrikter får del i tilbuddet.
- at der arbejdes hen imod, at kunne tilbyde naturfaglige kurser til personalet på 0-6 års-området.
- at det bliver muligt at inddrage digitale hjælpemidler, som f.eks. I-pads, i naturarbejdet.

BALLERUP
KOMMUNE

NATURFORMIDLING til dagtilbud 2017

skoletjenesten

PEDERSTRUP